

Патріотизм молоді в умовах інформаційної війни

Актуальність патріотичного виховання нині зумовлюється процесом становлення нашої держави як єдиної політичної нації, який спричинився завдяки ускладненню геополітичних, внутрішньополітичних, гостро соціальних, економічних та специфічних інформаційних умов, що утворилися протягом останніх років. Саме інформаційна агресія з боку ворожої країни, яка спрямована на Україну, має на меті оволодіння свідомістю нашого суспільства, здійснення контролю над ним і керування суспільною думкою українців згідно своїх імперських цілей.

Адекватність сприймання ворожої пропаганди та відповідного спротиву інформаційним впливам з боку наших громадян становить серйозну соціально-психологічну проблему. Її суть полягає у невідповідності масштабної, професійно підготовленої, цілеспрямованої ворожої індоктринації, як атаки на ідентичність українців, з одного боку, та відсутності дієвого інструментарію, здатного забезпечити можливість чинити психологічний опір шкідливій інформації у широкого загалу – з іншого.

Ми вважаємо, що в умовах інформаційної війни одним із засобів спротиву ворожій інформації є патріотизм людини та висуваємо декілька тез.

1. Патріотизм як суб'єктивний феномен.

Патріотизм є складним явищем, яке має багато вимірів, тому ми зазначимо два основних: соціокультурний та психологічний. Якщо соціокультурний аспект патріотизму становить *об'єктивну* реальну дійсність, то психологічний вимір представляє його передусім як *суб'єктивний* феномен – психічну реальність, новоутворення у вигляді комплексу почуттів, переконань, системи духовних цінностей і смислів, світоглядних позицій особистості у своєму ставленні до Батьківщини, її історії, культури, мови, відчуття ідентичності з нацією, готовності до конкретних дій, вчинків для блага нації, держави та інше. Таке психічне новоутворення допомагає людині

бути не тільки носієм зазначених властивостей, а й пізнавати світ, впливати на нього у своїй практичній діяльності, здійснювати цю діяльність під певним – патріотичним кутом зору.

2. Патріотизм суб'єкта є психологічним ресурсом.

Патріотизм суб'єкта є могутнім *психологічним ресурсом* не лише його ідентичності з нацією, країною, ресурсом переконань, світоглядних позицій, а й здатності протистояти ворожим інформаційним впливам. Він виступає *первинним імунітетом* у формі «не сприймання», відторгнення відкритої агресивної, брехливої інформації, спрямованої проти Батьківщини патріота. Так, патріот здатен інстинктивно відчувати викривлену інформацію, спрямовану проти України, й вже тому не піддаватися її впливу.

Утім, коли мова йдеться про більш витончену, викривлену («тролінгову», «фейкову») інформацію та інші види інформаційно-психологічних впливів (маніпуляції, сірої пропаганди), психологічний захист тільки на почуттєвому рівні є вже недостатнім. Ресурс патріота значно посилиться, якщо патріотичні переконання людини будуть ґрунтуватися не лише на моральних почуттях, але й на здатності до критичного осмислення інформації, усвідомлених, раціональних діях. Відповідно спротив суб'єкта-патріота інформаційно-психологічним впливам стане більш ефективним.

3. Здатність до рефлексії почуттів і розвинене критичне мислення – нові інструментальні якості патріота інформаційної доби.

Нові умови існування людини в техногенному, інформаційному світі вимагають від неї і нового стилю взаємодії з цим світом. Одними з важливих способів такої взаємодії в інформаційному просторі є рефлексія почуттів щодо сприйнятої інформації та її критичне осмислення.

Рефлексія емоцій, почуттів, отриманих у процесі сприймання інформації і по тому, у нашому контексті розглядається як їх «опрацювання», що полягає в 1) мисленнєвій «фіксації», 2) осмисленні, 3) вербалізації, 4) *сміслової систематизації* з власним Я. Саме розвинена рефлексія допомагає

зрозуміти суб'єкту своє ставлення до сприйнятої інформації, впорядкувати свої емоційно-почуттєві реакції, тобто, перевести їх в раціональну площину.

Розвиток і формування *критичного мислення*, як спрямованого типу мислення, що становить здатність до розуміння інформації, її аналізу, інтеграції проаналізованого з уже відомим, формулювання обґрунтованих суджень для висновків, аргументоване оцінювання того, що піддалося аналізу – нині є дуже актуальним. Утім, кінцевою метою має бути стимулювання розвитку *критичного стилю мислення* – усталеної форми критичного мислення. Тобто, критичний стиль мислення становить психологічну якість особистості, яка формується на підставі звички критично мислити та самомотивації особистості щодо опанування цією якістю.

В інформаційну добу, коли інформаційно-психологічні технології впливу стали поширеною практикою, розвинена здатність до рефлексії емоцій-почуттів, критичний стиль мислення є надважливими психологічними якостями молодого людини загалом, а тим більше – патріота.

4. Успішне формування медіаінформаційної культури патріота потрібно здійснювати за допомогою інноваційних засобів.

Розвиток і формування таких важливих якостей патріота, як рефлексія емоцій і почуттів, критичного мислення, а також не менш важливих *саморегуляції* взаємодії особистості з візуальним, медіаінформаційним простором, *комунікативних* здібностей з іншими особами щодо сприйнятого/переглянутого, здатності до *практичного* застосування сприйнятого, *творчого медіасприймання* та мотивації до *медіаторчості* як створення патріотичних контентів – необхідно реалізовувати за допомогою інноваційних засобів, а саме: медіаосвітніх та медіапсихологічних.

Медіаосвітні засоби здатні забезпечити формування як традиційних, так і нових патріотичних якостей за допомогою застосування:

- 1) *медіадидактичного матеріалу* як патріотичного медіаконтенту;

2) нових *форм організації* процесу у форматі медіаклубу, в якому різні інтерпретаційні підходи в аналітичній діяльності надають можливість не тільки створювати широке дискусійне поле, а й умов для комунікації як з однодумцями, так із носіями протилежних поглядів;

3) *методів* розвитку рефлексії почуттів, критичного мислення тощо.

У свою чергу, *медіапсихологічний підхід* забезпечує формування медіаінформаційної культури молодих патріотів і передбачає:

1) *роз'яснення сутності* інформаційно-психологічних технологій впливу на емоції-почуття, свідомість, поведінку, комунікацію людини;

2) *визначення видів, механізмів, принципів* функціонування таких інформаційно-психологічних технологій впливу як: *пропаганда* (поширення ідеології), *індоктринація* (руйнація ідентичності), *маніпуляція* (приховане керування), «вікна Овертона» (призвичаєння несприйнятного), дезінформування (подавання напівправдивої інформації) та інше;

3) *навчання засобам* адекватної реакції на ті чи інші інформаційні прояви (аналізування, з'ясування першоджерела, порівняння з іншими, декодація тощо);

4) *спрямування* молоді на зміцнення свого патріотичного ресурсу шляхом творчого застосування медіа у своїх цілях як то: створення власних патріотичних медіаконтентів, пошук однодумців, організація спільнот патріотичного спрямування в соціальних мережах та інше.

Виховання патріотизму молоді та формування в неї медіаінформаційної культури потребує забезпечення дієвим практичним інструментарієм. Наразі нами розробляється: **Програма** патріотичного виховання молоді засобами візуальної медіакультури та методика **«Я патріот»**, основною метою якої є формування нових якостей молодого патріота інформаційної доби – медіаінформаційної культури.